

Puoskarien puuhista.

jattelemattomuudessa moni ihminen tekee itsensä hyppääksi törkeään eläinräökkäykseen juuri silloin kun hän koittaa ja luulee tekewänsä niille niin paljon hyvää kuin hän voi ja taitaa. Sel- laista tapahtuu aivan paljon meidänkin päivi- nämme kansan keskuudessa, waikka eivät eläin- ten suojelijat kiinnitä tarkempaa huomiota siihen, ajatel- len waan, että „joka koittelee eläimille hyvää tehdä, eihän se sitä rääkkää.“

Tahdon mainita tässä muutamman turmiollisen kan- jassamme vallitsewan tawan, jonka kautta moni eläin saapi äärettömiä tuskia kärsiä.

Ensiksi: Kun joku eläin, esim. lehmä, on tullut niin jairaaksi ettei se enää jaks ja seisoa, niin silloin mies- joukolla kohotetaan se ylös ja asetetaan n. s. elämänlau- toihin. Wahvoilla köyhillä ripustetaan lehmä lääivän kur- kkaishirteen, niin että ainoastaan forkat vähän käyvät lattiaan ja siinä tilassa saapi tuo heikko, jairas, jykewä lehmä roikkua köylien warassa, kuten hirtehinä ainakin. Joko ainoan järkewän ihmisen luulisi käsittävän, mitä ää- rettömiä tuskia kipeä lehmä tuollaisessa kuristusasemassa saapi kärsiä.

Kipeälle eläimelle on warustettava pehmeä, wäljä wuode, missä se saapi wapaasti itseään käännellä, miten se milloinkin parhaaksi tuntee. Puhdasta, vaitista juo- mawettä on pidettävä joko aina edessä tahti tarjottawa sitä useasti päiwässä, sillä kipeä eläin, semminkin kuume- tautinen, maistaa vähän wäliä wettä, kuten ihmisetkin. Jos wettä ei ole wapaasti saatavana, lisää jano tuskia.

Toiseksi: Kun hevonen alkaa liikata, jemminkin etujalkaansa, niin silloin tavallisesti aina luullaan, että hevonen on lapaantunut, jolloin setolffa asetetaan hevosen selkään, terme jalka huokosin jäsenestä sidotaan ylös setolffamvöhön, jonka tehtyä toinen taluttaa hevosta nuorasta, toinen pakottaa sitä ruoskan iskuilla väkisin kotpainollaan hyppimään tuon kipiän jalan varassa. Tällaista tefoa uudistetaan kaffi eli kolme kertaa päivässä ja useampina päivinä perätysten. Tuskin voimme ajatuffisjamme kuwailia niitä tuskia ja kärsimyksiä, joita hevospari saapi kärsiä tuollaisten hymmärtämättömien ihmisten räähkähystä, jotka mielestään tekewät hevoselle hywää.

Joskus on wäitetty sitäkin, ettei lapawikoja ollenkaan ole olemassaakaan. Tämä wäite on kumminkin wäärä, sillä hevosen lapa woipi wikaantua yhtähywin kuin joku muukin ruumiin osa, erittäinkin lawan ylä osa, jos langet owat liian wäljät, tahi hevonen tulee wetämään enemmän toisella kuin toisella olkapäällä, kuten hevoskierrosten ja sawikranojen wedossa, waan parannustapaa voidaan khyjä eläinlääkäreiltä. Sawan irrottamiset, huokosin jäsenten wääntelemiset y. m. s. wäkinäiset menettelyt owat suoranaista räähkähystä, joita ei pidä tehtämän eikä sallittaman.

Kolmanneksi: Kun hevonen jostakin syystä sairastuu, niin että se vähentää syöntiään, niin sanotaan sillä olewan joko „kotkan-hampaat“ tahi „kurkkuporffa“, jolloin se wiedään suunsiirvojan luokse, sidotaan köhyillä, kaadetaan kumoon, hampaiden wälillä asetetaan piffä rautarasfi, jonka suuhunpantawassa päässä on lowia eli pykäliä. Kun hevonen puree tätä rautaa, lyöpi suunsiirvoja wafaralla rasfin päähän. Joka täräys koskee mitä kipeimmin hevosen hampaihin ja leukaluihin. Kun hampaat owat näin kolhitut, käännetään rasfin toinen pää, josta

edellä sanottu rauta on halaistu ja sen väliin asetettu fianharjakfia, niin että se muodostaa hammersharjan ja tämä asetetaan hevosen suuhun ja työnnetään se niin syvälle kurkkuun, että harja menee jonkun matkan sivu nielun. Siellä sitä sitten edestakasin vedellään ja pyöritetään samantapaisesti kuin korstenin nuohoja harvuaan. Sopulla puhketaan erityisellä weitsellä suutaikin, josta veri virtanaan valuu ulos. Näin tuntikausia kestäneen räähkäyksen jälkeen lastetaan hevonen vihdoin ylös, monesti wähisjää hengisjää. Muutama vuosi takaperin, kun kulkutaudin tapainen pääntauti hevosia ahdisteli, kuoli pitäjässämme kafi hevosta naapuripitäjästä kotoisin olevan „suunsiwoojan“ käsiin. Ewan irroittamiset, huokosinjäsenten wäantelemiset y. m. wäkiwaltaiset parannustawat, joilla monesti terveetkin jäsenet wiallisesti tehdään, on törkeää räähkäystä, jommoista ei pidä tehtämän.

Neljänneksi: Kun hevonen saapi ähtyn tahi joku muu eläin sairastuu ja vielä näyttää olevan turwoissaja, niin silloin jo jokainen tietää, että se on syhnyt hiiren pesän, josta se paranee kun kiskalla raawitaan. Kissa otetaan kämmenien väliin ja sitä wedellään takaperittäin pitkin kipeän eläimen selkää ja kylkiä, niin että veri tippuu. Kissa ei pidä tuollaisesta rawun kulusta, vaan koettaa pitkillä kynsillään sitä ehkäistä. Joka ainoa järkewä, ajattelewa ihminen helposti käsittää, minkälainen taikausko ja hymmättämättömyys sellaista ihmistä vielä hallitsee, joka näin raakamaisesti räähkää sairastunutta eläintä.

Wiidenneksi: Kun toisinaan lehmä poikii waiwaloisesti ja n. s. esipoltteet ovat werrattain kowia, niin naiset ovat silloin aina walmiit repimään wafikan ulos wäkiwaltaisesti wähän ennen oikeaa poikimisaikaa. Silloin tawallisesti joku osa emän seinämästä kääntyy nurin ja sattuu niinkin, että se kokonaan nurinkääntyneenä tulee ulos. Kun siinä nurin kääntyneen osan seinämisjää aina

on rijoja, joita nimitetään kävyiksi, niin silloin sanotaan, että sillä on käpy-wasikka ja ajetaan, mikäli voidaan sitä irti kisko. Silloin eläinparia saapi kärsiä mitä kauheimpia kärsimyksiä ihmisen hymmättämättömyyden tähden, kunnes kuolema tai teurastus lopettaa waiwat. Olisi hymmättävä, että emän sifäseinämisä aina on mainittuja käpyjä, waikka eivät ne aina ole yhtä rijoja. Murin kääntynyt emäkota on asetettava warowasti takasiin, joka kyllä vähemmänkin tottuneelle onnistuu, ellei sitä sanottulla tavalla ole rewittu.

Kuudenneksi: Mitä törkeimpiä kärsimyksiä eläimille tuottaa pakanallisilta ajoilta jäänyt taikausko, semminkin niissä seuduissa, jossa kristinopin walo vielä hämäkästi on saanut ihmisyhämät walaista. Maamme itäisillä raukoilla rajoilla on tapana, jos karhu sattuu repimään pahasti esim. lehmän, ettei sitä wiimeistetä, waan jätetä metään awuttomana itse kuolemaan. — Jos herwonen tulee wanhuuden tähden kyykenemättömäksi, wiedään se metään, sidotaan lujasti puuhun ja jätetään siihen kuolemaan. Summinkaan tämä ei ole sielläkään yleinen tapa, ja toiwottawa on, että sellainen raaka menettely kokonansa lakkaa, kun siwistys alkaa tunkeutua sanottuihin jalon sydänmaihin.

Taikauskoinen ihminen ei ole vielä awannut sielunsa kristinuskolle, eikä sydäntänsä sen wakitukseksi.

P. W.

